

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 15CoPs/7/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5721203038
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ladislav Mejstřík
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2024:5721203038.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Mejstříka a členiek senátu Mgr. Silvie Tisovej a JUDr. Miriam Štillovej, v právnej veci osoby pozbavenej spôsobilosti na právne úkony: A. B., nar. XX.XX.XXXX, umiestnený v C. D. E., B. XX, E., zastúpený opatrovníkom: F. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. XXXX/XX, G., za účasti Mesta Liptovský Hrádok, so sídlom Hviezdoslavova 170, Liptovský Hrádok, zastúpeného Doc. JUDr. Jozef Tekeli, PhD. & Associates, s.r.o., advokátska kancelária, so sídlom Hlavná 25, Košice, IČO: 52 651 258, o návrhu na zmenu opatrovníka, na odvolaní Mesta Liptovský Hrádok proti rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš, č. k. 1Ps/21/2021-74 zo dňa 19.12.2023, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom výrokom I. zmenil rozsudok Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 1Ps/8/2019-133 zo dňa 20.01.2021 tak, že odvolal F. B., nar. XX.XX.XXXX z funkcie opatrovníka spôsobilosti na právne úkony pozbaveného A. B., nar. XX.XX.XXXX. Vo výroku II. mu ustanovil za opatrovníka Mesto Liptovský Hrádok, so sídlom Hviezdoslavova 170, Liptovský Hrádok, IČO: 00 315 494. Vo výroku III. rozhodol, že opatrovník je povinný ho zastupovať, v rozsahu danom rozsudkom Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 1Ps/8/2019-133 zo dňa 20.01.2021. Vo výroku IV. rozhodol, že opatrovník je povinný jedenkrát ročne predkladať príslušnému súdu správu o A. B., o výkone funkcie opatrovníka a o nakladaní s majetkom A. B., a to vždy k 31.01. príslušného kalendárneho roka. Vo výroku V. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Súd prvej inštancie zistený skutkový stav právne posúdil podľa ustanovení § 26 a § 27 ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 272, § 275, § 276, § 277 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), ako aj čl. 67 ods. 2 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. (ďalej len „Ústava SR“) a podľa § 1 ods. 2 veta prvá zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“). Súd prvej inštancie skonštatoval, že pôvodne ustanovený opatrovník opatrovanca doručil súdu návrh, aby rozhodol o zmene opatrovníka. Dôvodom bolo, že výkon funkcie opatrovníka spôsobil výrazné narušenie jeho rodinného a sociálneho života, v dôsledku nezvládnuteľného správania opatrovanca. Súd ho z tejto funkcie odvolal na základe uplatnenia práva odvolať svoj predchádzajúci súhlas. Za danej situácie súd prvej inštancie pristúpil k postupu podľa § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka a za opatrovníka opatrovanca, ktorý ako osoba obmedzená v spôsobilosti na právne úkony musí mať opatrovníka,

ustanovil Mesto Liptovský Hrádok, v ktorom má opatrovanec evidované trvalé bydlisko. V zmysle konštantnej súdnej judikatúry sa zásadne vyžaduje, aby súdom ustanovený opatrovník s prevzatím funkcie opatrovníka súhlasil, a aby nebol do tejto funkcie ustanovený proti svojej vôli. Na druhej strane, ak vhodná fyzická osoba zistená nebola, nie je iná možnosť ako ustanoviť tzv. verejného opatrovníka, keďže súd musí zabezpečiť ochranu práv osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony ustanovením jej opatrovníka, a to v súlade s ust. § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktoré je formulované imperatívne. Za danej situácie, keď súd musí takto obligatórne ustanoviť osobe obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony opatrovníka, stáva sa nesúhlas obce s výkonom tejto funkcie právne irelevantným. Ak sa nepodarilo nájsť vhodného občana - fyzickú osobu pre túto funkciu, povinnosťou súdu je, aby ustanovil orgán miestnej správy (R 45/1986). O trovách konania rozhodol súd v súlade s ust. § 52 CMP.

3. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podalo prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu odvolanie Mesto Liptovský Hrádok. Argumentovalo tým, že Občiansky zákonník stanovuje, ktoré osoby môžu byť súdom ustanovené ako opatrovníci. V zmysle § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka sa uprednostňuje príbuzný fyzickej osoby alebo iná vhodná osoba. Až následne, ak niet takejto osoby, za opatrovníka súd ustanoví orgán miestnej správy alebo zariadenie, pokiaľ je oprávnené vystupovať vo svojom mene (verejný opatrovník). Ustanovenie verejného opatrovníka má byť vo vzťahu k skôr uvedenej možnosti len subsidiárne. Konajúci súd by sa mal podľa jeho názoru v prvom rade vysporiadať s dôvodmi, pre ktoré nebolo možné ustanoviť inú vhodnú osobu. Vo svojom odvolaní poukázalo mesto na skutočnosť, že právna úprava opatrovníctva neprešla výraznejšou zmenou a vychádza zo znenia Občianskeho zákonníka z roku 1964, pričom nerešpektuje skutočnosť, že sa podstatne zmenila majetková a sociálna štruktúra obyvateľstva. Súd prvej inštancie vychádzal z konania z pripojeného spisu, sp. zn. 1Ps/8/2019, a z vyjadrenia brata F. B., a následne len príliš formalisticky aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka. Mesto Liptovský Hrádok uviedlo, že opatrovanec je obyvateľom mesta len z dôvodov, že bol klientom zariadenia Centra sociálnych služieb H., E. A. I. J. XX/X, D. B., v ktorom bol prihlásený na trvalý pobyt, ale od roku 2019 sa opatrovanec nezdržiava na území mesta a centrum mu zrušilo trvalý pobyt. Zároveň mesto poukázalo na zámer Ministerstva spravodlivosti SR k reforme opatrovníctva dospelých a ochrany seniorov v Slovenskej republike, ktorá taktiež poukazuje na inštitút verejného opatrovníctva ako posledný možný spôsob a poukazuje na poradie výberu opatrovníka a zamýšľa sa nad zriadením tzv. „profesionálneho opatrovníka“, ktorý predchádza verejnému opatrovníkovi. Na základe znenia nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 155/2017 z 31. augusta 2017: „Všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický prístup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti.“ Na základe týchto skutočností by mal súd hodnotiť kritéria výberu opatrovníka a teda poradie by malo byť: potomok, manžel alebo rodič; osoba, ktorá žila s opatrovancom v spoločnej domácnosti a ktorá sa z tohto dôvodu starala o spoločnú domácnosť alebo bola odkázaná výživou na opatrovanca; súrodeneц opatrovanca; osoba v inom stupni príbuzenstva v pobočnom rade (bratranec, sesternica, alebo teta, strýko, neter, synovec), a až následne verejný opatrovník. Na základe vyššie uvedeného preto konajúci súd nedostatočne zistil skutkový stav, nakoľko okrem brata, sestry a otca opatrovanca, nezistoval ďalšie možné osoby, ktoré by spĺňali podmienku byť ustanovené za opatrovníka. Mesto z tohto dôvodu žiadalo odvolací súd, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K odvolaniu sa vyjadril pôvodne ustanovený opatrovník F. B.. Uviedol, že v rámci ich rodiny sa nikto nebude chcieť stať opatrovníkom pre opatrovanca. Sestra opatrovanca býva v Nemecku a ostatní rodinní príslušníci odmietnu taktiež, a to z dôvodu, že opatrovanec k nim ako malý chodieval na prázdniny, vytváral problémy a bol agresívny. Na základe všetkých skutočností preto navrhol ako opatrovateľa Mesto Liptovský Hrádok, pretože bližšia ani vzdialená rodina nepripadá do úvahy.

5. K vyjadreniu opatrovníka sa vyjadril odvolateľ tak, že z ustálenej judikatúry súdov vyplýva poradie osôb, ktoré môžu byť súdom ustanovené do funkcie opatrovníka, a toto poradie je pre súd záväzné. V prvom rade má súd ustanoviť do funkcie opatrovníka príbuznú osobu, avšak vzhľadom k tomu, že je výkon tejto funkcie dobrovoľný, musí táto osoba s ustanovením výslovne súhlasiť. Ak takýchto osôb niet, prichádza do úvahy ustanovenie inej blízkej osoby, a ak ani takej niet, následne prichádza do úvahy ustanovenie orgánu miestnej samosprávy. Z uvedeného vyplýva, že konštatovanie nesúhlasu opatrovníka v jeho vyjadrení, nemôže nahrádzať súhlas, resp. nesúhlas toho-ktorého rodinného príslušníka s ustanovením do funkcie opatrovníka. Je úlohou konajúceho súdu, aby dostatočne zistil skutkový stav. Až v prípade, ak by vhodné osoby opatrovníctvo odmietli, resp. sa nevyjadrili, súd

následne ustanoví za opatrovníka orgán miestnej správy. Na základe vyššie uvedeného je potrebné, aby bol skutkový stav zistený dostatočne na to, aby nedošlo len k formalistickému postupu a rozhodnutiu.

6. Opatrovanec A. B. podal dňa 19.06.2024 návrh na súd na zmenu opatrovníka. Žiadal, aby súd zmenil jeho doterajšieho opatrovníka F. B. z dôvodu, že si neplní jeho povinnosti pri výkone funkcie opatrovníka. Poberá za opatrovanca invalidný dôchodok, pričom do VTOS Trenčín, kde je opatrovanec umiestnený, mu neposiela žiadne finančné prostriedky. Nezaujíma sa o neho, nenavštevuje ho, a ani neodpovedá na korešpondenciu. Opakovane sa ho pokúšali kontaktovať aj sociálni pracovníci ústavu. Na základe vyššie uvedeného preto žiadal súd, aby určil za opatrovníka opatrovanca Mesto Liptovský Hrádok.

7. Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“ v spojení s § 2 ods. 1 CMP), vec preskúmal v rozsahu určenom § 65 a § 66 CMP a bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny postupom podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. V tomto prípade súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom, avšak podľa § 274 ods. 1 CMP v konaní o ustanovení (zмене) opatrovníka súd rozhoduje uznesením. Pokiaľ okresný súd rozhodol rozsudkom, na vecnú správnosť rozhodnutia to žiadny vplyv nemalo (procesne sa jedná o vyššiu formu rozhodnutia, preto nebol dôvod takéto rozhodnutie zrušiť).

8. Odvolací súd po preskúmaní odvolaním napadnutého rozsudku, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie vo veci zistil skutkový stav v dostatočnom rozsahu a na základe zisteného skutkového stavu dospel k správnym skutkovým zisteniam, s ktorými sa odvolací súd stotožňuje. Na základe zisteného skutkového stavu veci aj súd prvej inštancie vec správne právne posúdil. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami súdu a úvahami súdu pri hodnotení dôkazov a právnymi závermi súdu. Odvolateľ, teda Mesto Liptovský Hrádok, v odvolaní neuviedol žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé vyvodiť zmenu, či zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a súd prvej inštancie sa vysporiadal so všetkými relevantnými otázkami a odôvodnenie rozhodnutia má náležitosti podľa § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 234 ods. 2 CSP.

9. S prihliadnutím na odvolacie námietky odvolateľa odvolací súd poukazuje na ustanovenie § 27 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilé na právne úkony, konajú za nich ich zákonní zástupcovia. Zákonným zástupcom fyzickej osoby, ktorého súd rozhodnutím pozbavil spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony súd rozhodnutím obmedzil, je súdom ustanovený opatrovník s tým, že podľa § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ak sa za opatrovníka nemôže ustanoviť príbuzný fyzickej osoby ani iná osoba, ktorá spĺňa podmienky pre ustanovenie opatrovníka, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy prípadne jeho zariadenie, ak je oprávnené vystupovať svojím menom. Opatrovníctvo je teda inštitút, ktorý slúži na ochranu určitých skupín subjektov, resp. ich záujmov. Výkon opatrovníctva je viazaný na určitý účel a tam, kde plní právnu ochrannú funkciu a predpoklady a dôvody pre jeho ustanovenie vyplývajú z hmotného práva, hovoríme o hmotnoprávnom opatrovníkovi, ktorý vo všeobecnej rovine plní funkciu ochrany subjektov v hmotnoprávných vzťahoch. Zastúpenie fyzických osôb, ktoré nie sú spôsobilé na právne úkony, vrátane maloletých detí (§ 26 a § 27 OZ) je obligatórne. Práve z dikcie ustanovenia § 27 ods. 3 OZ možno vyvodiť preferencie určitých subjektov a ich ustanovenie do tejto funkcie s tým, že predovšetkým do tejto funkcie má byť ustanovený príbuzný alebo iná vhodná fyzická osoba a len v prípade, že sa súdu nepodarí nájsť z okruhu príbuzných, či iných vhodných subjektov osobu opatrovníka, súd ustanoví za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie, ak je oprávnené vystupovať svojím menom. Takzvaný verejný opatrovník vykonáva svoju funkciu prostredníctvom svojich zamestnancov na základe uznesenia súdu a v súlade s vymedzením úloh podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je základnou úlohou obce pri výkone samosprávy starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a obyvateľov tak, ako to má na zreteli dikcia ustanovenia § 1 ods. 2 citovaného zákona, ako aj zabezpečovanie poskytovania sociálnej služby obcou podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov. Na výkon funkcie tzv. verejného opatrovníka fyzickej osoby, ktorá bola rozhodnutím súdu pozbavená, resp. obmedzená v spôsobilosti na právne úkony, môže byť ustanovená obec (mesto, mestská časť), v ktorej má opatrovanec trvalý pobyt alebo jej zariadenie, ktoré má právnu subjektivitu a bolo zriadené na plnenie podobných úloh miestnej samosprávy, pričom ustanovenie verejného opatrovníka nie je viazané na jeho súhlas, nie je pritom rozhodná okolnosť, či sú v tomto zriadení vytvorené už všetky organizačné predpoklady pre výkon funkcie opatrovníka (R 54/1984).

10. Preskúmaním veci odvolací súd zistil, že súdom ustanovený opatrovník osoby pozbavenej spôsobilosti na právne úkony bol brat opatrovanca F. B.. Dôvodom podania jeho návrhu na odvolanie z funkcie opatrovníka bolo, že opatrovanec má nevhodné správanie, a to nielen k nemu, ale aj k jeho rodine, pričom opatrovník žije v byte s dvomi deťmi. Správanie opatrovanca je nezvládnutelné, je agresívny a je nevyhnutné umiestnenie opatrovanca do zariadenia DSS. Súd prvej inštancie nezistil žiadnu osobu z okruhu blízkych príbuzných, ktorá by súhlasila s ustanovením do funkcie opatrovníka.

11. Podľa odvolacieho súdu odvolacia argumentácia odvolateľa, že súd nedostatočne preskúmal okruh osôb, ktoré by mohli byť potenciálne ustanovené za opatrovníka, nie je pravdivá. Súd prvej inštancie už počas konania sp. zn. 1Ps/8/2018 (č. I. 5, č. I. 13), ako aj v konaní 1Ps/8/2019 (č. I. 116) lustraval príbuzných opatrovanca, ako aj zariadenia, v ktorých sa nachádzal opatrovanec a obce, kde mal nahlásený pobyt, od ktorých žiadal vyjadrenie a súhlas s ustanovením za opatrovníka opatrovancovi. Odvolací súd je toho názoru, že bol správny postup súdu prvej inštancie, ktorý pri voľbe tzv. verejného opatrovníka a pri aplikácii § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka ustanovil za opatrovníka obec, mesto, ktorá má zákonnú povinnosť starať sa o svojich občanov. Je teda povinnosťou obce, v tomto prípade Mesta Liptovský Hrádok postarať sa o svojho občana. Mesto môže plniť funkciu opatrovníka, nakoľko má reálnu možnosť kontaktu s opatrovancom, čo je v súlade so záujmami opatrovanca. Obec je povinná starať sa o svojich občanov a v tomto konkrétnom prípade je obec (mesto) kompetentným subjektom túto funkciu vykonávať v rozsahu súdom vymedzených povinností.

12. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol za aplikácie ustanovenia § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 52 CMP tak, že žiadnemu s účastníkov konania nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V prejednávanej veci nebol dôvod na postup podľa ustanovenia § 54 a § 55 CMP.

13. Toto rozhodnutie bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3 (za) : 0 (proti).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote 2 mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).